

Skolekommissioner, men jeg tænker paa Skoleinspektørerne som vejledende og raadgivende for Lærerne, som dem, der træde i nærmere Berøring med Lærerne ved Møder, høre deres Anskuelser, men ogsaa komme i Skolerne og se deres Brøst og Mangler. Naar disse Skoleinspektører saa tænkes at samles een Gang aarlig eller hvert andet Aar og meddele hverandre deres Erfaringer, vilde de saaledes være et Led mellem Skolerne og den lovgivende Magt, tror jeg, at de ville kunne stifte nogen Nytte, og jeg skal derfor støtte Forslaget om dem. Naar der ses hen til, hvad der derefter bestemmes om disse Skoleinspektørers Løn, skal jeg ikke videre røre derved, men hvad der fastsættes om Diæterne, forekommer mig rigtigst at være temmelig stivt at byde paa. 4 Rbl. i Diæter for en reisende Skoleinspektør forekommer mig at være for meget, saa meget mere som det vist almindelig vil anerkjendes, at hans Rejser ikke vilde koste ham stort, hvad det angaar at leve. § 25 om Kaldelsen kan jeg til Nød gaa ind paa; jeg havde dog hellere seet, at de 35 Aar vare blevne satte til 30. Jeg skal ikke udtale mig videre, da allerede saa Mange tidligere have udtalt sig, og der vel jagtens er flere, der vilde have Ordet, saa at Liden for denne Lovs Behandling har truffet temmelig langt ud, men jeg skal kun udtale, at jeg stemmer for Overgangen til anden Behandling, og at jeg stemmer saaledes i det Naab, at selv om vi ikke faae nogen Lov ud af dette Forslag, det dog maa være muligt at faae et Grundlag, hvorpaa der i Fremtiden kan bygges en Lov.

**Th. Nielsen:** Det skal villig erkjendes, at den høitærede Minister har havt en vanskelig Opgave at udføre, nemlig at komme med et Lovforslag, som kunde tilfredsstille de forskjellige Meninger, naar jeg da blandt de forskjellige Meninger især tager Hensyn til Folk her udenfor, navnlig til Lærerne, thi her inde forekommer det dog at være saa nogenlunde klart, at de Udtalelser, der ere komne, maaske med Undtagelse af den ærede sidste Talers, ere gaaede i een og samme Retning. Der er ulige Meninger om, hvorvidt man skal stemme mod eller for Overgang til anden Behandling; men med Undtagelse af den ærede sidste Talers har, saavidt jeg har lagt Merke til, i alt Fald det store Flertal være enigt i, at Lovforslaget end ikke en Gang var brugeligt som Grundlag. Men ganske vist, tager man Hensyn til de mange Skolelærermøder, der ere afholdte i denne Sommer, ere Meningerne meget ulige, thi paa den ene Side staa de afgjorte Frikskolemand, der vilde have al Statskoletdang ophævet, og paa den anden Side staa de meget, — jeg havde nær sagt — høitirkelige Statskolelærere, som holde paa det Bestaaende og anse dette for det Bedste, kun med nogen Udvikling og Fuldkommengjørelse. Jeg tror nu, at den høitærede Minister har taget altfor meget Hensyn til de sidste, til dem, jeg vil betegne som

staaende paa Statskolestandpunktet. De Udtalelser, der ere komne derfra, forekommer det mig, at den høitærede Minister har taget altfor meget Hensyn til. De Udtalelser, der ere fremkomne i denne Sal, gaa i den Retning, at vi trænge til en Omordning. Derom ere Alle enige, derom er ogsaa den høitærede Minister for saa vidt enig med os, som han har fremlagt et Forslag, der ganske vist i mine Øine ikke saa meget er en Omordning, som snarere kun en Tilkommeelse af Loven af 1814, idet det fastslaar alle dens væsentligste Punkter og kun minder om nogle af dens Enkeltheder, som maaske hidtil ikke have været nok ihukommede. Her har man været enig om, at det nu Bestaaende var Noget, der i høi Grad trængte til Omordning. Man har talt om, hvorvidt Loven af 1814 var noget Godt eller ikke Godt. Jeg opfatter den som et Produkt af sin Tid; den betegner sig selv som saadan, idet den udtrykkelig siger, at dens Formaal er at danne Folket til nyttige Borgere i Borgersamfundet i Overensstemmelse med den evangelisk-kristelige Religion. Men det Borgersamfund, der den Gang var Tale om, er et helt andet end det, der nu er Tale om, og hvor kan man vente, at et Lovforslag, der staaer paa hint Grundlag, kan tilfredsstille de nuværende Fordringer. Skoleloven af 1814, siger man, har bragt Folket dygtigt og godt fremad. Ja, jeg skal ikke negte, at der er mange hæderlige, dygtige Mænd i Befolkningen, at der er mange, der have et meget dygtigt og praktisk Greb til at bestyre de mange Forretninger, der nu forekomme, men jeg skal tilføje, at jeg ikke tror, at det er Skoleloven af 1814, der er Skyld dert alene; i alt Fald tror jeg, at man paa mange Steder eller meget ofte — jeg vil just ikke sige i Neglen — efter den kunde naae saa vidt, at man til Nød kunde stolpre sig igennem en Bog, til Nød læse en Beskjæftiggørelse i en Avis, og naar man skulde underskrive sit Navn sige: Jeg kan i alt Fald holde paa Pennen. Naar man ser paa de mange Skudsmaalsbøger og Dokumenter, som ere underkrevne, vil man kunne stadfæste, hvad jeg her har udtalt. Jeg vil derfor snarere sige, at det er hele Frihedsluftningen siden 1848, som har gjort, at Folk ere komne med; at det er Høiskolerne, Kommunikationsmidlerne, de mange Møder i forskjellige Retning, der ere holdte i Landet, Landbomøder, Skolemøder og mange flere, der have havt deres Virkning, saa at jeg ikke kan finde, at Fordringerne af 1814 udelukkende maa tilvegne sig. Men derfor. Men hvorledes vil den høitærede Minister nu afhjælpe Manglerne? Han vil afhjælpe dem i Kraft af en forlænget Skoletid, i Kraft af Fortættelsesbøger og — saa underligt det end lyder — i Kraft af en Indskrænkning af Kaldsvetten og i Kraft af Præmier. Alle de, der hidtil have havt Ordet, have ment, at det i og for sig vilde være et Gode, om man kunde naae til at sætte Skoletdangen til 15 Mars Alderen,